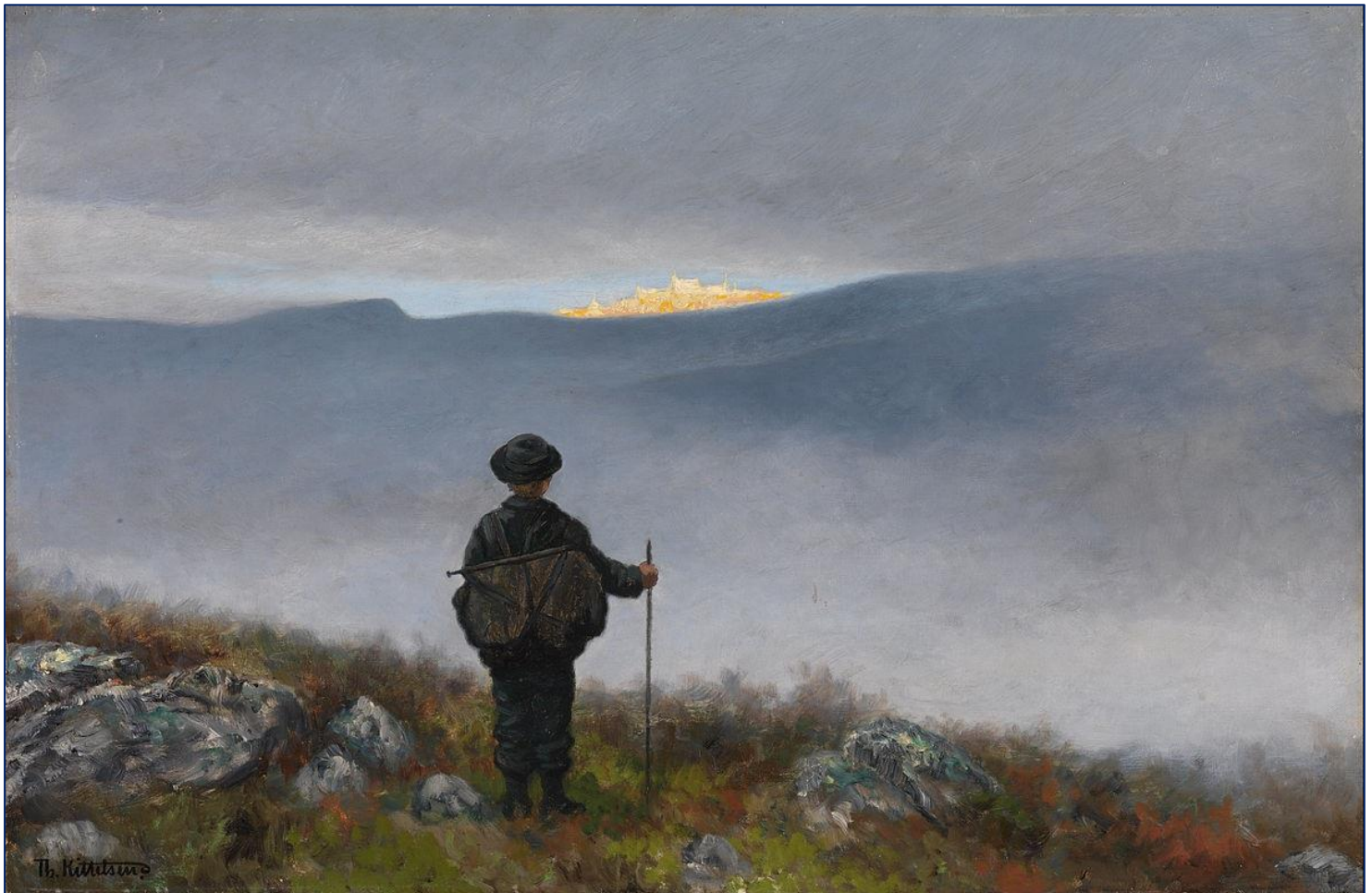

Forberedelse

23.05.2017

NOR1405-NOR1410 Norsk for språklige minoriteter med kort botid
NOR1049 Norsk som andrespråk for språklige minoriteter

Theodor Kittelsen: «Soria Moria», 1900

Bokmål

Informasjon til forberedelsesdelen	
Forberedelsestid	Forberedelsestiden varer én dag. Forberedelsesdagen er obligatorisk skoledag. I forberedelsestiden kan du samarbeide med andre, finne informasjon og få veiledning.
Hjelpemidler	<p>På forberedelsesdagen er alle hjelpemidler tillatt, inkludert bruk av Internett. På eksamen er alle hjelpemidler tillatt, bortsett fra Internett og andre verktøy som kan brukes til kommunikasjon. Oversettelsesprogrammer er heller ikke tillatt.</p> <p>Ved bruk av nettbaserte hjelpemidler under eksamen er det viktig å kontrollere at kandidatene ikke kan kommunisere med andre (dvs. samskriving, chat, alle muligheter for å utveksle informasjon med andre).</p>
Bruk av kilder	<p>Eksamensoppgavene er knyttet til tekstene i denne forberedelsesdelen. Du skal ta med deg dette heftet og notatene dine på eksamensdagen.</p> <p>Hvis du i tillegg vil bruke andre kilder i besvarelsen din, skal disse alltid oppgis på en slik måte at leseren kan finne fram til dem. Du skal oppgi forfatter og fullstendig tittel på både lærebøker og annen litteratur. Hvis du bruker utskrifter eller sitater fra Internett, skal du oppgi nøyaktig nettadresse og nedlastingsdato.</p>
Informasjon om vurderingen	Se eksamensveiledningen med kjennetegn på måloppnåelse til sentralt gitt skriftlig eksamen. Eksamensveiledningen finner du på www.utdanningsdirektoratet.no .
Tekster	<p>Arnesen, Hilde. «Innvandrerne barn bryter tradisjoner». <i>Vårt land</i>. 02.08.2014 (tilrettelagt for dette oppgavesettet av Utdanningsdirektoratet)</p> <p>Freia: «Et lite stykke Norge», http://www.freia.no/</p> <p>Hagerup, Inger. «Alt er så nær meg». <i>Strofe med vinden</i>. Oslo: Aschehoug & Co, 1958</p> <p>Hauge, Olav H. «I dag såg eg». <i>Dropar i austavind</i>. Noregs Boklag, 1966</p> <p>Hvenekilde, Anne. «Den gamle mannen». <i>Eventyr fra 17 land</i>. Oslo: Cappelen, 1979</p> <p>Kittelsen, Theodor. «Soria Moria», 1900 https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=29836828</p> <p>Pryser, Henrik Libell. «Det norske Amerika». <i>Aftenposten innsikt</i>. 7/2012 (tilrettelagt for dette oppgavesettet av Utdanningsdirektoratet)</p> <p>Øverland, Arnulf. «Sommernatt». I antologien <i>Ord</i>. Redigert av Ivar Havnevik. Oslo: H. Aschehoug & Co (W. Nygaard), 1992</p> <p>Aasen, Ivar. «Selvbiografi 1841» (utdrag). <i>Skrifter i samling. Trykt og utrykt 1</i>. Kristiania og København 1911–12. Elektronisk utgave. Oslo: Det Norske Samlaget, 1997</p>

Innvandrerens barn bryter tradisjoner

Av Hilde Arnesen, *Vårt land* 2.8.2014

Ehsna Ali er lege og sender sønnen i barnehage. Etterkommere av pakistanske innvandrere bryter gamle kjønnsrollemønstre, viser doktorgradsarbeid.

Marjan Nadim, forsker ved Institutt for samfunnsforskning, har nylig skrevet doktorgrad om etterkommerne av pakistanske innvandrere og deres holdninger til kvinners arbeid og barneomsorg. I arbeidet har hun intervjuet kvinner oppvokst i Norge med pakistanske foreldre, og som nå selv er gift og har barn under skolealder.

– Den pakistanske innvandrergruppen har vært kjennetegnet av tradisjonelle kjønnsrollemønstre, med en utearbeidende far og en hjemmeværende mor, forteller hun.

– Innvandrerkvinner fra Pakistan har hatt veldig lav arbeidsdeltakelse, også sammenlignet med andre innvandrergrupper. De har skilt seg ut. Men nå finner jeg en gjennomgående støtte til at kvinner har rett til å være i arbeid, og en entydig holdning om at barnehage er bra. At disse tingene i så stor grad blir tatt for gitt, ble jeg overrasket over, sier Marjan Nadim,

Vesentlig endring

Pakistanerne var den første store innvandrergruppen som kom til Norge på 70-tallet. Barna deres, altså andregenerasjons innvandrere, har nå nådd 30 års-alderen og har for alvor kommet ut i arbeid, etablert seg og fått barn.

– Det har skjedd en vesentlig endring i hvordan de forstår kvinners arbeid og god barneomsorg, sammenlignet med deres foreldre, sier Nadim.

Hun forteller at flere av de unge kvinnene og mennene hun intervjuet, synes det var bedre for barna å være i barnehagen enn å være hjemme, selv om de fleste aldri hadde gått i barnehage selv.

Norsk kontekst

Nadim mener endringen er et resultat av mulighetene det norske samfunnet gir, noe som ofte glemmes i studier av denne generasjonen. Hun mener vi er for opptatt av hvor innvandrerne kommer fra, og hvilken kultur de har.

– Vi ser på kultur som en slags statisk pakke som overleveres fra foreldrene til barna, mens det disse barna integreres inn i, glemmes. Jeg finner at kulturen er veldig åpen for endringer og forhandlinger, sier hun, og legger til at det ikke trenger å oppleves som et brudd med det foreldrene gjør, men at det skjer en gradvis endring.

– Det er mye lettere for norske småbarnsmødre å være i arbeid enn for de fleste mødre i resten av verden, og de samme betingelsene ligger der i stor grad også for kvinnene med innvandringsbakgrunn. De har tilgang til barnehager de har råd til, og som de opplever er av ganske god kvalitet. Samtidig har de også tilgang på en kulturell forestilling om at barnehage er bra for barn, sier Nadim.

Sosial mobilitet

Foreldregenerasjonen er i mange tilfeller skeptisk til de valgene barna tar, men gir dem mye støtte i praksis. Nadim mener at dette kan være et resultat av et sterkt ønske om sosial mobilitet.

– Foreldrene ser at døtrene deres har noen muligheter som de bør gripe. Muligheten til å få gode jobber og tjene godt, sier Nadim.

Hun mener at ønsket om sosial mobilitet er ganske typisk for innvandrere generelt, og påpeker at pakistanere har stått langt unna de norske likestillingsidealene, mens andre innvandrergrupper har ligget nærmere opp mot det.

– Det er derfor ingen grunn til å tro at disse funnene ikke kan gjelde for andre grupper også, sier Nadim.

Sterke kvinner

Å hente en ektefelle fra opprinnelseslandet har blitt stemplet som bekymringsverdig for integreringen av innvandrere. Nadim mener slike ekteskap ikke har særlig store konsekvenser for kvinners arbeidsdeltakelse.

– Det er større sannsynlighet for at menn og kvinner ser ulikt på dette dersom mennene har vokst opp i en helt annen kultur. Men når disse mennene kommer hit, er det ikke nødvendigvis deres syn som vinner fram, fordi kvinnene som er vokst opp her, er i en så mye sterkere posisjon, sier hun.

Hun mener kjønnsmakten blir snudd på hodet på grunn av innvandringsstatusen, fordi man som nylig innvandret har lite nettverk, sliter med språket og arbeidsmarkedet, mens disse kvinnene har en fot innenfor og kjenner systemene.

Utdrag

Ivar Aasen: Selvbiografi 1841

Fra 1835 til 1842 var Ivar Aasen privatlærer hos kaptein Daae.

I de første år av mitt opphold hos kaptein Daae fortsatte jeg på egen hånd å øke mine språkkunnskaper, og jeg leste grammatikker og lesebøker på tysk, fransk og engelsk. Man bør imidlertid ikke tro at jeg har store kunnskaper i disse språk.

På denne tid fikk jeg en tanke om at jeg ville, selvstendig og på egen hånd, undersøke og arbeide med ett språk. Dette språket var det som jeg egentlig kunne kalle mitt morsmål, og som jeg ikke fant behandlet i noen grammatikk. Jeg husket at jeg en gang hadde sett Hallagers norske ordsamling, samt noen mindre norske ordsamlinger. «Men hvorfor», tenkte jeg, «blir ikke de norske dialekter behandlet på samme måte som andre språk? Hvorfor finnes ikke grammatikalske undersøkelser eller ordbøker med ordenes former, kjønn osv.? Er ikke våre dialekter, eller det gamle og ekte norske språk, verdig en grundigere behandling?» «Et slikt arbeid», tenkte jeg, «kan bare utføres av en som er født og oppdratt i en bondes hytte. Jeg vil forsøke et slikt arbeid.»

Fra Skrifter i samling. Trykt og uttrykt 1. Utdrag, språklig tilrettelagt.

Det norske Amerika

Medan Noreg i år runda fem millionar innbyggjarar, har også talet på «nordmenn» i USA vakse kraftig dei siste tiåra. Norskamerikanarane har halde fast i glansbiletet av Noreg på 1800-talet med lefser og bunad, noko som har medverka til å gjere det stadig meir populært å vere «norsk».

Cashton, Wisconsin

Da den første sonen til Wisconsin-bonden Tucker Gretebeck blei fødd, heiste han det norske flagget på gardsplassen. Det er fire år sidan, og flagget heng der enno, frynset, slite og raudt, kvitt og blått. Tucker Gretebeck er amerikansk, men stammar frå ein utvandrar frå Gryteberg-slekta i Telemark. Kona Becky har slekt frå Sogn.

«Vi elsker Noreg», seier Tucker, og inviterer til jakthytta si, som er utstyrt med vikinghjelmar med horn og små norske flagg på veggene. Becky er fjerde generasjon på familiegarden, og hennar og Tuckers familie har budd i den «norske» bygda Cashton i midtveststaten Wisconsin sidan 1850-talet. «Cashton pleidde å vere delt i éin norsk del på vestsida av dalen og éin tysk på austsida. Nordmenn var lutheranarar, tyskarane var katolikkar. Da eg voks opp på femtitalet, var det framleis heilt uhøyrte for ein gut frå den norske sida å gå ut med ei tysk jente», fortel svigerfaren til Tucker, Lynn Spencer.

Fire millionar nordmenn i USA

I dag er det fritt fram for å date på tvers av opphavslend i Cashton, men røtene står enno sterkt hos både Tucker og dei fleste av dei over 4,6 millionar «norsk-amerikanarane» i USA. Så mange amerikanarar førte nemleg opp *norsk* som sitt etniske opphav i den siste folketeljinga i USA i 2010. «Eg trur det er blitt meir og meir populært i USA å ha røter i Noreg», seier historikaren Torben Grøngaard Jeppesen. I folketeljingane kvart tiande år og i den årlege undersøkinga *American Community Service* fører amerikanarane sjølve opp kva etnisitet dei har. «Noreg framstår som villmarksvakkert og romantisk for amerikanarar med bakgrunn i Nord-Europa, og sjølv om den etniske bakgrunnen blir «utvatna», vel mange «tidelsamerikanarar» å hevde at dei har norsk opphav», seier Jeppesen.

Jo lenger det er sidan masseutvandringa frå Noreg på 1800-talet, desto fleire «nordmenn» blir det altså i USA. Til saman har vel 850 000 nordmenn emigrert til Amerika fram til i dag. Dei langt fleste av dei reiste før den første verdskrigen. Ingen andre land i Europa sende så mange emigrantar til USA i forhold til innbyggjartalet som Noreg, med unntak av det hungersramma Irland.

Torskeklubb og elitenettverk

Norsk blod eller ikkje, «norsk» er i alle fall heilt sikkert eit viktig nettverk for mange, ikkje minst i Chicago, som i 1900 visstnok var byen med den tredje største norske befolkninga i verda, etter Oslo og Bergen. Her har Sons of Norway eit lokallag, og ein finn Leikarring-laget, ein egen Norges Ski Club, ein Friends of the Vikingship og ei eiga norsk kyrkje. To «eliteklubbar» i det norske foreiningsmiljøet er «The Pioneers Club» og «Torskeklubben», som begge er knytte til det norske handelskammeret i byen og har mange vellykka forretningsmenn og mektige personar som medlemmer.

Ein av dei er Donald Hoganson, formann for «Torskeklubben», som arrangerer lutefisk- og akevittkveldar for eit celebret utval menneske. 82-åringen har sete i leiinga for eit av dei største forsikringsbyråa i USA, og har i heile sitt yrkesliv hatt god nytte av å vere «norsk». «Når eg skulle skaffe firmaet nye kundar, gjekk eg gjerne igjennom lista over styremedlemmer. Kunne eg finne ein 'Hansson', 'Persson' eller 'Olsson', eller andre norske namn, begynte eg som regel der, og eg fekk masse goodwill og ofte gode forretningsavtalar», fortel han.

Lefse og rispudding

For andre-, tredje-, fjerde- og femte-generasjons amerikanarar er likevel «norsk» ikkje eit pass, men ofte mat og tradisjonar. I butikken Dregnes Scandinavian Gifts i Westby Wisconsin kan ein finne mykje av det som er «norsk» for norskamerikanarane. Her sel dei norske søljer, nissar og troll, norske strikkegenserar, rosemålingskurs, flatbrød og Hadeland-glas. «Mest populært er Freia Melkesjokolade, krumkakejern og tyttbærsyltetøy», forklarar ekteparet Dave og Jana Dregne, som har drive butikken i 36 år. Berre éin gong har dei vore i Noreg, og da drog dei rett til slekts garden ved Sognefjorden som familien kjem frå.

Glansbilete frå 1880

«Norskamerikanarar har høyrte om Noreg av besteforeldra sine. Dei lever med eit glansbilete av Noreg på 1880-talet, eit Noreg av bunad, stavkyrkje, lutefisk og lefse», seier Jerry Paulson, forskar ved Norwegian American Genealogical Center. «Norskamerikanarar flest trur at Noreg er omtrent som paradys, men dei trur også at det er litt som eit fattig u-land. Den moderne, høgt utdanna og oljerike norske velferdsstaten er ukjend for dei».

Av Henrik Pryser Libell, *Aftenposten Innsikt*, 7/2012. Teksten er lagt til rette for dette oppgavesettet.

Reklame for Freia Melkesjokolade, fra 1990-tallet

Sommernatt

Der skrider en stjerne langsomt
hen over himmelens bunn,
og søvnen skygger mitt hode
som trær i en hellig lund.

En jekt har lagt sig for anker
og firer de slakke seil.
Døende ånder dagen ut
over havets bristende speil.

En trost er våknet i hagen
- all natten holder den på
og fyller med evige toner
hele den himmel blå.

Igjennom det åpne vindu
går sakte åndedrag:
Syrinene – å hvor de dufter
i drømmens bleke dag!

Der skrider en stjerne langsomt
- langsomt skrider den hen,
og denne velsignede time
skal aldri komme igjen.

En jekt: en seilbåt

Av Arnulf Øverland, 1927

I dag såg eg

I dag såg eg to månar,
ein ny
og ein gamal.
Eg har stor tru på nymånen.
Men det er vel den gamle.

Av Olav H. Hauge, 1966

Alt er så nær meg

Alt er så nær meg
denne velsignede dag.
Svaberget ligger
åpent med rolige drag.
Havbrisen vugger
vennlig den duftende tang.
Alt er så nær meg
ennå en lykkelig gang.

Barndommens vekster
gror i hver fure og sprekk
med sine kjente
blide og rørende trekk.
Går her en liten
pike fremdeles hver kveld
og plukker blomster
og snakker høyt med seg selv?

Lenge var jorden
øde og himmelen tom.
Dypt i mitt hjerte
åpner seg rom etter rom.
Alt som er nær meg
gir meg et klarøyet svar.
Nå kan jeg rekke
hånden til henne jeg var.

Svaberget: glatt fjell ned mot sjøen

Havbris: svak vind

Klarøyet: tydelig

Av Inger Hagerup, 1958

Den gamle mannen

Det var en gang tre brødre som dro ut for å søke arbeid. De gikk og de gikk. En dag kom de til en øde slette som lå i Hellas. De fant et lite vann og satte seg ned og spiste litt.

Mens de satt der, kom en gammel, gammel mann. Han hadde skjegg og stokk. «Vær hilset, venner,» sa han til de tre brødrene. De syntes det hørtes litt gammeldags og rart ut, men svarte: «Takk i like måte, gamle far.» Den yngste av brødrene skar en bit av brødet sitt og gav det til den gamle mannen. Han satte seg ned, spiste, og tenkte seg om. «Hva har du mest lyst på i hele verden?» spurte han den eldste av brødrene. «Jeg skulle ønske at alle de kråkene du ser der borte var sauer, og at alle sauene var mine,» sa gutten. «Vel talt,» sa den gamle mannen. «Men hvis det ble slik, ville du da gi en fattig mann litt melk hvis han spurte deg om det?» «Jeg ville gitt ham alt han ville ha, både av melk og ost og hva som helst». Dunk! Dunk! Den gamle mannen banket stokken sin i jorda, og plutselig ble alle kråkene til sauer. Hele sletta ble hvit som snø av alle sauene. Gutten sprang opp og samlet sammen sauene og ble hos dem, mens den gamle mannen og de to brødrene hans dro videre.

De gikk og gikk, og endelig kom de fram til en stor eikeskog. Da spurte den gamle mannen den andre broren: «Hva har du mest lyst på i hele verden?» «Jeg skulle ønske at alle eiketrærne i denne skogen var oliventrær og at alle oliventrærne var mine,» svarte gutten. «Vel talt,» sa den gamle mannen. «Men hvis det var slik, ville du da gi en fattig mann litt olivenolje?» «Ja, det ville jeg,» svarte han. Dunk! Dunk! Den gamle mannen banket stokken sin i jorda, og alle eiketrærne ble plutselig til oliventrær. Gutten slo seg ned blant dem og fikk en masse fin olivenolje som han solgte og tjente mange penger på.

Nå var den yngste broren alene sammen med den gamle mannen. De gikk og gikk, og endelig kom de til et veikryss. Her satte de seg ned ved et lite vann for å hvile. Den gamle mannen sa til gutten: «Er det ikke noe du har lyst på også?» Jo, jeg skulle ønske at vannet som kom ut fra denne kilden var honning, og at honningen rant hele året. «Vel talt,» sa den gamle mannen. «Men hvis det var slik, ville du dele honningen din med dem som var fattige?» «Ja, det ville jeg,» svarte gutten. Dunk! Dunk! Den gamle mannen banket stokken sin i jorda, og plutselig begynte det å renne honning fra kilden. Den gamle mannen gikk videre, men gutten ble igjen der hvor kilden var. Honningen solgte han til de menneskene som hadde penger å betale med. De menneskene som ikke hadde noe å betale med, gav han honningen til.

Etter at det hadde gått en tid, fikk gutten lyst til å reise av sted for å hilse på brødrene sine. Han fikk en til å passe kilden og dele ut honning mens han var borte. Da han hadde gått et stykke, begynte han å se etter oliventrær, men han fant bare eiketrær.

Så gikk han enda et stykke og kom fram til det stedet der han hadde ventet å finne en hel masse sauer. Men der fant han bare kråker. Og han fant ingen som solgte olivenolje og ingen som gjette sauer.

Mens han stod der og så seg rundt, fikk han se den gamle mannen. Da mannen var kommet bort til ham, sa han: «Der kan du se: Brødrene dine gjorde ikke det som de sa at de skulle gjøre. Det som jeg gav dem, ville de ikke dele med de fattige. Men du gjorde som du sa.» Og før den gamle mannen var ferdig med å snakke, var han blitt helt borte.

Fra antologien *Eventyr fra 17 land*, 1979